

Тимошик Наталія Степанівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та фінансів*

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Tymoshyk Nataliia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ORCID: 0000-0003-2089-0648

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-6-10061

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ УКРАЇНИ

IMPLEMENTATION OF EUROPEAN STANDARDS IN THE INSURANCE MANAGEMENT OF UKRAINE

Анотація. Вступ. В умовах глобалізації та інтеграції національних економік у світовий ринок, Україна активно адаптує свої законодавчі та нормативні акти до європейських стандартів. Однією з ключових сфер, що зазнала суттєвих змін, є страховий менеджмент. Впровадження європейських стандартів, зокрема нормативної бази Solvency II, є важливим кроком на шляху до гармонізації українського страхового сектору з європейським ринком.

Мета. Метою статті є аналіз впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України, зокрема на прикладі нормативної бази Solvency II, порівняння досвіду в країнах ЄС, а також виявлення шляхів підвищення ефективності і стабільності страхового сектору в Україні через адаптацію до сучасних вимог та стандартів міжнародного рівня.

Матеріали і методи. У дослідженні було використано загальнонаукові (узагальнення, порівняння, індукція і дедукція) та емпірико-теоретичні методи (аналіз, синтез). Використання системно-структурного аналізу дало можливість всебічно дослідити вплив впровадження європейських стандартів на розвиток страхового менеджменту в Україні, виявити ключові фактори, що сприяють підвищенню фінансової стійкості страхових компаній, а також оцінити ефективність нових нормативних вимог у контексті адаптації до європейського ринку. Для дослідження використовувались директиви ЄС, нормативно-правові акти України, аналітичні звіти тощо.

Результати. Встановлено, що директиви, впроваджені з 1970 року, спрямовані на гармонізацію законодавства країн-членів ЄС, забезпечення стабільності фінансових інститутів, підвищення рівня захисту споживачів страхових послуг та сприяння розвитку єдиного європейського ринку страхових послуг. Основним нормативно-правовим актом, що регулює страховий сектор в ЄС, є Solvency II, котрий набув чинності в січні 2016 року і забезпечує належний захист страхувальників та бенефіціарів. Впровадження Директиви Solvency II у ЄС стало ключовим кроком забезпечення фінансової стабільності та підвищення якості управління ризиками в страховій індустрії.

Перспективи. В результаті проведеного дослідження з'ясовано, що Solvency II є центральною рамковою системою для розробки нової ітерації Закону України «Про страхування», запланованого для введення в дію з 1 січня 2024 року. Необхідно продовжити роботу з гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами, включаючи прийняття відповідних нормативно-правових актів, створення умов для їх ефективного виконання та забезпечення контролю за дотриманням вимог.

Ключові слова: страховий менеджмент, управління страховими компаніями, досвід України, досвід країн ЄС, порівняння практик, бізнес-процеси страхової компанії, планування страхової діяльності.

Summary. Introduction. In the conditions of globalization and integration of national economies into the world market, Ukraine is actively adapting its legislative and regulatory acts to European standards. One of the key areas that has undergone significant changes is insurance management. The implementation of European standards, in particular the Solvency II regulatory framework, is an important step on the way to the harmonization of the Ukrainian insurance sector with the European market.

Purpose. The purpose of the paper is to analyze the implementation of European standards in the insurance management of Ukraine, in particular using the Solvency II regulatory framework as an example, to compare experience in EU countries, as well as to identify ways to improve the efficiency and stability of the insurance sector in Ukraine through adaptation to modern requirements and standards of the international level.

Materials and methods. The research used general scientific (generalization, comparison, induction and deduction) and empirical-theoretical methods (analysis, synthesis). The use of system-structural analysis made it possible to comprehensively investigate the impact of the implementation of European standards on the development of insurance management in Ukraine, to identify key factors that contribute to increasing the financial stability of insurance companies, as well as to evaluate the effectiveness of new regulatory requirements in the context of adaptation to the European market. EU directives, normative legal acts of Ukraine, analytical reports, etc. were used for the research.

Results. It has been established that the directives implemented since 1970 are aimed at harmonizing the legislation of EU member states, ensuring the stability of financial institutions, increasing the level of protection of consumers of insurance services and promoting the development of a single European market for insurance services. The main legal act regulating the insurance sector in the EU is Solvency II, which entered into force in January 2016 and ensures adequate protection of policyholders and beneficiaries. The implementation of the Solvency II Directive in the EU became a key step in ensuring financial stability and improving the quality of risk management in the insurance industry.

Discussion. As a result of the conducted research, it was found that Solvency II is the central framework for the development of a new iteration of the Law of Ukraine «On Insurance», scheduled for implementation from January 1, 2024. It is necessary to continue work on the harmonization of Ukrainian legislation with European standards, including the adoption of relevant normative legal acts, the creation of conditions for their effective implementation, and ensuring compliance with the requirements.

Key words: insurance management, management of insurance campaigns, experience of Ukraine, experience of EU countries, comparison of practices, business processes of an insurance company, planning of insurance activities.

Постановка проблеми. Страховий менеджмент є ключовим елементом фінансової системи будь-якої країни, що сприяє забезпеченню економічної стабільності та захисту інтересів споживачів страхових послуг. В умовах інтеграції України до європейського економічного простору, адаптація страхового сектору до європейських стандартів стає надзвичайно актуальною. Страховий ринок України перебуває у стані розвитку, однак український страховий ринок стикається з низкою проблем, таких як недостатній рівень капіталізації, низька платоспроможність страхових компаній, недосконалість законодавчої бази та низький рівень довіри споживачів. Україна активно працює над впровадженням європейських стандартів у страховий сектор, що включає адаптацію законодавства до вимог ЄС, підвищення прозорості та ефективності управління страховими компаніями, а також покращення захисту прав споживачів. Проте, цей процес стикається з численними викликами, такими як необхідність значних фінансових вкладень, реорганізація бізнес-процесів та навчання персоналу. Враховуючи ці проблеми, актуальним являється дослідження процесу впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Варто відзначити, що значна кількість науковців проводить дослідження щодо впровадження європейських стандартів у сфері страхового менеджменту, які вивчають вплив вимог до капіталу та резервів на фінансову стійкість страхових компаній, а також адаптацію регуляторних методологій до специфічних умов національних ринків. Зокрема, Лондар С.Л. [3], Шірінян Л.В. [3], Потапова Н.А. [4], Виговська В.В. [15], Балицька М. [21], Тимошенко М.

[21] провели аналіз нормативної бази Solvency II та її адаптацію в українському законодавстві; розглянули ключові зміни в регуляторних вимогах до капіталу та резервів страхових компаній, а також вплив цих змін на фінансову стійкість і довіру до страхових послуг, виявили спільні риси та відмінності в підходах до регулювання страхових ринків ЄС та України, що відображають різні стратегії адаптації до внутрішніх та міжнародних викликів.

Метою статті є аналіз впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України, зокрема на прикладі нормативної бази Solvency II, порівняння досвіду в країнах ЄС, а також виявлення шляхів підвищення ефективності і стабільності страхового сектору в Україні через адаптацію до сучасних вимог та стандартів міжнародного рівня.

Матеріали і методи. У дослідженні було використано загальнонаукові (узагальнення, порівняння, індукція і дедукція) та емпірико-теоретичні методи (аналіз, синтез). Використання системно-структурного аналізу дало можливість всебічно дослідити вплив впровадження європейських стандартів на розвиток страхового менеджменту в Україні, виявити ключові фактори, що сприяють підвищенню фінансової стійкості страхових компаній, а також оцінити ефективність нових нормативних вимог у контексті адаптації до європейського ринку. Для дослідження використовувались директиви ЄС, нормативно-правові акти України, аналітичні звіти тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страховий менеджмент включає комплекс процесів, спрямованих на управління ризиками та забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Варто відзначити, що основні завдання страхового

менеджменту охоплюють оцінку ризиків, розробку страхових продуктів, управління активами та пасивами, маркетинг і продажі, а також врегулювання страхових випадків.

Впровадження стандартів платоспроможності у страхуванні в Європейському Союзі стало важливим кроком у розвитку ринку страхових послуг. Три покоління директив ЄС, які застосовуються з 1970-х років, підготували ґрунт для функціонування страхового ринку на засадах свободи заснування та свободи надання послуг у межах ЄС. Однак, з моменту регуляторна база виявилася недостатньо ефективною для належного нагляду за індустрією. У 1999 році Європейська Комісія представила документ «Огляд загального фінансового стану страхового підприємства», що започаткувало дискусії серед європейських інституцій, регуляторів і наглядових органів щодо модернізації пруденційної бази для нагляду за страховими і перестраховими компаніями [1; 2].

Нормативно-правова база, що регулює діяльність страхових компаній у ЄС, сформувалася протягом кількох десятиліть і включає в себе ряд директив, які визначають основні принципи та вимоги до страхового ринку. Ці директиви спрямовані на гармонізацію законодавства країн-членів ЄС, забезпечення стабільності фінансових інститутів, підвищення рівня захисту споживачів страхових послуг та сприяння розвитку єдиного європейського ринку страхових послуг (див. табл. 1).

Варто відзначити, що обговорення модернізації регуляторної бази стало особливо актуальним після фінансової кризи 2008 року. Хоча основні проблеми виникли у банківському секторі, деякі страхові компанії також постраждали через неправильні інвестиційні рішення, які призвели до значних збитків, оскільки дані компанії були тісно пов'язані з банками або мали проблеми з управлінням. Фінансова криза показала, що необхідно оновити регуляторну базу, щоб вона відповідала сучасним підходам до управління ризиками, з урахуванням реалій великих компаній, які працюють у різних країнах. Криза також виявила, що ЄС бракує ефективних механізмів для співпраці та координації між національними фінансовими наглядовими органами, а також для узгодженого застосування законів у всіх країнах-членах. У 2009 році група високого рівня з фінансового нагляду в ЄС, очолювана Жаком де Ларозьером, опублікувала звіт, де було підкреслено слабкі місця у наглядовій та регуляторній системі, які сприяли виникненню фінансової кризи [9].

Директива Solvency II (Директива 2009/138/ЄС) була прийнята у листопаді 2009 року і доповнена у квітні 2014 року Директивою 2014/51/ЄС (так званою «Omnibus II Directive»). 10 жовтня 2014 року Європейська Комісія прийняла Делегований регламент (ЄС) 2015/35, який встановлює правила для впровадження Solvency II. 20 вересня 2015 року Єв-

ропейська Комісія прийняла Делегований регламент 2016/467, що вносить зміни до попереднього регламенту щодо розрахунку вимог до капіталу для різних видів активів, які належать страховим і перестраховим компаніям [1; 2].

Варто відзначити, що європейські стандарти у страховому менеджменті базуються на принципах прозорості, фінансової стійкості, захисту прав споживачів та ефективного управління ризиками. Основним нормативно-правовим актом, що регулює страховий сектор в ЄС, є Solvency II, який являється пруденційним режимом для страхових та перестраховувальних підприємств в ЄС для забезпечення належного захисту страхувальників та бенефіціарів, котрий набув чинності в січні 2016 року.

Solvency II базується на ризик-орієнтованому підході, що дозволяє оцінювати «загальну платоспроможність» страхових і перестраховувальних підприємств через кількісні та якісні заходи. Нормативно-правова база Solvency II побудована на трьох основних стовпах:

1. Перший стовп в рамках Solvency II визначає кількісні вимоги, такі як оцінка активів і зобов'язань та мінімальні вимоги до капіталу (Minimum Capital Requirement, MCR), які страхові компанії повинні мати для забезпечення достатнього покриття своїх ризиків. Невиконання цих вимог призводить до заборони на проведення подальших операцій.

2. Другий стовп встановлює вимоги до структури, методів управління та управління ризиками, який включає комплексний підхід, оцінюючи вплив методу власної оцінки ризиків та платоспроможності (Own Risk & Solvency Assessment, ORSA) на стратегічні рішення, управління ризиками та прогнозування на період 3–5 років [10]. Важливість ORSA полягає в сприянні якісному розумінню керівництвом їх здатності оцінювати, вимірювати та управляти своїм бізнесом та його ризиками. На практиці ORSA підлягають обов'язковому огляду фінансовою наглядовою службою.

3. Третій стовп концентрується на встановленні вимог щодо публічного розкриття інформації, наглядової звітності та прозорості стосовно існуючих ризиків та достатності капіталу. Це включає подання звіту про платоспроможність і фінансовий стан (Solvency & Financial Condition Report, SFCR) та шаблон кількісного звіту (Quantitative Report Template, QRT), де дані документи є основою для оцінки фінансового стану компанії та її можливості відповідати вимогам усіх контрагентів (див. рис. 1) [11].

Варто відзначити, що нормативно-правова база Solvency II складається з трьох рівнів:

– Рівень 1. Директива Solvency II. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Європейської Ради від 25 листопада 2009 року щодо прийняття та ведення страхової та перестрахової діяльності (Solvency II) встановлює загальні принципи.

Таблиця 1

Ключові директиви ЄС щодо регулювання спільного страхового ринку

Рік	Номер Директиви	Назва Директиви	Додаткова інформація
1973	Directive 73/239/ЕЕС	Перша Директива ради «Про узгодження законів, правил і адміністративних положень щодо заснування та ведення страхового бізнесу, відмінного від страхування життя»	Запроваджує єдину ліцензію для страхових організацій держав ЄС; забезпечує взаємне визнання систем правового регулювання страхової діяльності держав ЄС; встановлює нагляд за діяльністю страхових організацій органами держави реєстрації страховика; сприяє лібералізації інвестиційної діяльності страхових організацій.
1979	Directive 79/267/ЕЕС	«Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень щодо започаткування та здійснення діяльності страхування життя»	Встановлює єдині принципи оцінки фінансового стану страховиків; поділяє ризики у страхуванні на великі ризики та масові ризики; ідентифікує ризики у страхуванні життя.
1988	Directive 88/357/ЕЕС	Друга Директива Ради «Про введення норм, що сприяють здійсненню права свободи надання послуг»	Сприяє лібералізації інвестиційної діяльності страхових організацій; запроваджує єдину термінологію страхового законодавства країн ЄС.
1990	Directive 90/619/ЕЕС	Директива Ради «Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, які стосуються прямого страхування життя»	Ідентифікує ризики у страхуванні життя залежно від активного й пасивного принципу; запроваджує правила страхового нагляду залежно від виду ризику; унормовує вимоги до звітності страхових організацій.
1990	Directive 90/618/ЕЕС	«Щодо страхування відповідальності власників транспортних засобів»	Встановлює єдину класифікацію видів страхування.
1991	Directive 91/674/ЕЕС	«Щодо страхової звітності» («The European Insurance Accounts Directive»/IAD)	Уніфікує вимоги до формування й складу страхових резервів та розміщення активів, що покривають страхові резерви.
1991	Directive 91/675/ЕЕС	Щодо створення Комітету зі страхування (Insurance Committee / IC) — регуляторного та законодавчого органу управління	Запроваджує єдину термінологію страхового законодавства країн ЄС.
1992	Directive 92/96/ЕЕС	«Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно прямого страхування життя та про зміну Директив 79/267/ЕС і 90/619/ЕЕС»	Поділяє страхові організації на життя та ризикове страхування.
1998	Directive 98/78/ЕЕС	«The Insurance Groups Directive» щодо додаткового нагляду за страховими компаніями, що є членами страхової групи	Встановлює поділ страхових організацій на життя та ризикове страхування; запроваджує єдину класифікацію видів страхування.
2002	Directive 2002/12/ЕЕС	«Про вимогу щодо платоспроможності для компаній зі страхування життя (замінена Директивою Європи 2002/83/ЕС)	Уніфікує вимоги до формування й складу страхових резервів та розміщення активів, що покривають страхові резерви.
2002	Directive 2002/13/ЕС	Запровадила зміни до Директиви 73/239/ЕЕС у частині визначення маржі платоспроможності для страховиків, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя	Встановлює єдині принципи оцінки фінансового стану страховиків; поділяє ризики у ризиковому страхуванні на великі ризики та масові ризики.
2005	Directive 2005/68/ЕС	«Стосовно перестраховування та змін до директив 73/239/ЕЕС, 92/49/ЕЕС, 98/78/ЕЕС та 2002/83/ЕС»	Уніфікує вимоги до формування й складу страхових резервів та розміщення активів, що покривають страхові резерви; запроваджує єдину класифікацію видів страхування.
2009	Directive 2009/103/ЕС	«Motor Directive»	Запроваджує єдину термінологію страхового законодавства країн ЄС.
2009	Directive 2009/138/ЕС	Директива Solvency II	Встановлює єдину ліцензію для страхових організацій держав ЄС; забезпечує взаємне визнання систем правового регулювання страхової діяльності держав ЄС; встановлює нагляд за діяльністю страхових організацій органами держави реєстрації страховика; сприяє лібералізації інвестиційної діяльності страхових організацій.

Продовження табл. 1

2014	Directive 2014/51/EC (Omnibus II Directive)	Директива, яка доповнює Solvency II	Регламентує внесення змін до Директиви Solvency II для поліпшення та уточнення правил, зокрема щодо капіталу та управління ризиками.
2015	Делегований регламент (ЄС) 2015/35	Встановлює правила для впровадження Solvency II	Встановлює детальні правила для впровадження Директиви Solvency II, зокрема стосовно розрахунку вимог до капіталу, управління ризиками та розкриття інформації.
2016	Делегований регламент (ЄС) 2016/467	Вносить зміни до попереднього регламенту	Уточнює правила розрахунку вимог до капіталу для різних видів активів, які належать страховим і перестраховим компаніям.

Джерело: складено автором на основі джерел [1–8]

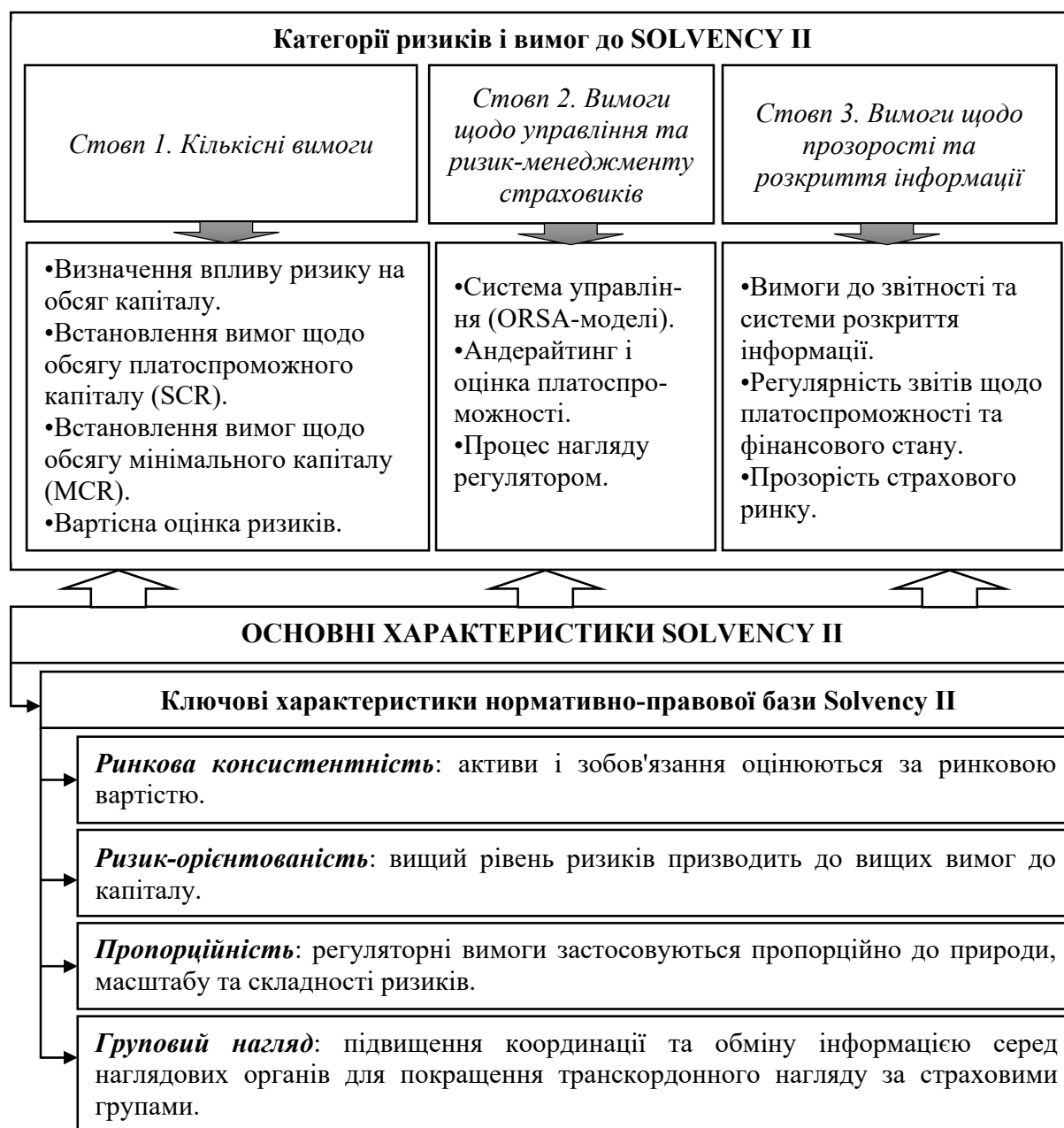

Рис. 1. Основні характеристики SOLVENCY II
Джерело: узагальнено автором на основі джерел [1; 2; 12]

- Рівень 2: Делеговані регламенти та технічні стандарти впровадження. Делегований регламент Комісії (ЄС) 2015/35 від 10 жовтня 2014 року, що доповнює Директиву 2009/138/ЄС, є безпосередньо застосовуваним законодавчим актом. Технічні стандарти впровадження створюються на основі рекомендацій Європейського органу з питань страхування та професійних пенсій (EIOPA). Перший набір правил імплементації Solvency II, що визначає технічні стандарти імплементації щодо процедур наглядового затвердження параметрів, специфічних для підприємств, додаткових власних коштів, відповідних коригувань, спеціальних цільових транспортних засобів, внутрішніх моделей і спільних рішень щодо групових внутрішніх моделей, був прийнятий у березні 2015 року. Другий набір правил імплементації був прийнятий пізніше у 2015 році.
- Рівень 3: Керівництва. EIOPA видає керівництва та рекомендації для забезпечення єдиних, ефективних та дієвих наглядових практик. Національні наглядові органи зобов'язані впроваджувати їх згідно з принципом «виконуй або поясни».

Дана структура забезпечує комплексний підхід до регулювання страхового ринку, поєднуючи загальні принципи, детальні регламенти та практичні керівництва для досягнення ефективного нагляду та управління ризиками.

Варто відзначити, що впровадження Директиви Solvency II у ЄС стало ключовим кроком для забезпечення фінансової стабільності та підвищення якості управління ризиками в страховій індустрії, де даний

процес дозволив гармонізувати підходи до нагляду за страховими і перестраховими компаніями у всіх країнах-членах ЄС, забезпечуючи ефективну співпрацю та координацію між національними наглядовими органами [1; 2].

Варто відзначити, що Директиви ЄС у сфері страхування та перестраховання сприяють формуванню єдиного ринку фінансових послуг, забезпечуючи прозорість, ефективність та стабільність страхових компаній. Комплексний підхід, що включає гармонізацію правових норм, уніфікацію звітності та встановлення єдиних вимог до управління ризиками, є основою для стійкого розвитку страхового ринку ЄС. Аналіз вимог до капіталу та резервів страхових компаній в ЄС та Україні відображає ключові аспекти фінансової стійкості та регулювання в обох юрисдикціях, у зв'язку з цим, у таблиці 2. представлено аналіз спільних та відмінних рис систем регулювання страхових фінансів в ЄС та Україні.

Аналіз показав, що вимоги до капіталу та резервів страхових компаній в ЄС та Україні мають значний вплив на фінансову стійкість та довіру до страхових послуг. Спільність у прагненні до платоспроможності та стабільності свідчить про важливість гармонізації міжнародних стандартів у цьому секторі. Водночас, відмінності у методологіях регулювання відображають різні стратегії адаптації до внутрішніх та міжнародних викликів. У країнах ЄС бізнес-процеси страхової компанії є більш структурованими та стандартизованими, що забезпечує високу ефективність та прозорість діяльності. В Україні, навпаки, часто спостерігається нестача чіткої струк-

Таблиця 2

Спільні та відмінні риси систем регулювання страхових фінансів в ЄС та Україні

Категорія	Європейський Союз	Україна
<i>Спільні риси</i>		
Резерви	Математичні резерви та технічні резерви обов'язкові для обох систем.	
Платоспроможність	Нормативи платоспроможності визначені для забезпечення стабільності та надійності страхових компаній.	Нормативи платоспроможності спрямовані на забезпечення фінансової стійкості страховиків.
Статутний капітал	Встановлені мінімальні вимоги до статутного капіталу для забезпечення фінансової стабільності та стійкості.	
Управління ризиками	Застосування сучасних стандартів управління ризиками, що орієнтовані на мінімізацію фінансових втрат.	Вимоги до управління ризиками спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи.
<i>Відмінні риси</i>		
Гарантійний капітал	Встановлення гарантійного фонду як частини платоспроможності за межами статутного капіталу.	Вимоги до гарантійного капіталу включають додаткові капітальні резерви та нерозподілений прибуток.
Методологія розрахунку	Використання Директиви Solvency II для уніфікації методології розрахунку капіталу та резервів.	Внутрішні методи розрахунку, що відповідають національним стандартам та законодавству.
Інтеграція	Підпорядкування європейським директивам та регулятивному контексту ЄС.	Національне законодавство, що адаптується до міжнародних стандартів та рекомендацій міжнародних організацій.

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [13–15]

тури бізнес-процесів, що призводить до низької ефективності управління та ризиків шахрайства. Планування страхової діяльності в країнах ЄС базується на детальному аналізі ринку, прогнозуванні ризиків та врахуванні довгострокових тенденцій. В Україні цей процес часто носить більш спрощений характер, що може призводити до неправильних стратегічних рішень та низької рентабельності страхової діяльності.

В країнах ЄС управління ризиками здійснюється відповідно до чітких стандартів та методик, таких як Solvency II. В Україні система управління ризиками перебуває на стадії розвитку, що призводить до недостатньої стійкості страхових компаній перед фінансовими шоками. Національним банком України розроблено та Верховною Радою України прийнято Закон України «Про страхування» від 18 листопада 2021 року № 1909-IX [16], який відповідно інтегрує положення Директиви № 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 року щодо започаткування та ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Solvency II) та Директиви № 2016/97/ЄС від 20 січня 2016 року про розповсюдження страхових послуг. Новий Закон установлює два різні підходи до вимог платоспроможності: спрощений, який базується на підході Директиви Solvency I, та базовий, що відповідає стандартній формулі Solvency II. Базовий підхід буде застосовуватись до страховиків життєвого страхування, компаній з ліцензією на класи страхування відповідальності, кредитів, поруки та страхових компаній з великими обсягами діяльності. Нові вимоги до капіталу будуть введені етапно. Протягом перших трьох років після набуття чинності нового законодавства всі страховики матимуть можливість проводити оцінку своєї фінансової стійкості за спрощеним підходом [17].

Національний банк пропонує для громадського обговорення проект Положення про вимоги до платоспроможності та інвестиційної діяльності страховиків. Положення розроблене для реалізації Закону України «Про страхування» та принципів Директиви 2009/138/ЄС (Solvency II). Основні положення включають:

1. Забезпечення платоспроможності:
 - Порядок розрахунку регулятивного та прийняттого регулятивного капіталу.
 - Порядок розрахунку капіталу платоспроможності.
 - Спрощений підхід до розрахунку капіталу платоспроможності до 2027 року, з урахуванням страхових премій, виплат, технічних резервів тощо.
 - Мінімальний капітал: 48 млн. грн для великих страховиків (life і non-life), 32 млн. грн для інших.
2. Інвестиційна діяльність:
 - Вимоги до активів для покриття технічних резервів.
 - Обмеження на інвестування.

Положення набирає чинності з 01 січня 2024 року, з шестимісячним перехідним періодом для страховиків. Національний банк України не застосуватиме заходи впливу за порушення вимог до

платоспроможності при виконанні планів відновлення діяльності або фінансування [18].

Варто відзначити, що Solvency II є центральною рамковою системою для розробки нової ітерації Закону України «Про страхування», запланованого для введення в дію з 1 січня 2024 року [19]. Відповідно до нових положень, українське законодавство буде адаптоване для відповідності умовам Угоди про асоціацію з ЄС [20], включаючи принципи, які регулюються Міжнародною асоціацією органів страхового нагляду (IAIS).

Нові норми закону значно модифікують вимоги до різних аспектів функціонування страхових компаній в Україні. Особлива увага приділяється таким аспектам як виходження на страховий ринок, де встановлені збільшені вимоги до статутного капіталу для різних видів страхування, включаючи життєве та не-життєве страхування. Нові правила також включають жорсткі вимоги до розкриття інформації про власників значних пакетів акцій та керівників, а також нові стандарти корпоративного управління.

Ліцензування страхових компаній в Україні буде ґрунтуватися на класах страхування, які вже успішно використовуються в країнах ЄС, відмінно від попередньої системи, що базувалася на типах страхування. Окрім цього, вводиться новий механізм виведення компаній з ринку, який спрямований на захист інтересів споживачів та забезпечення виконання страхових зобов'язань у повному обсязі. Додатково, новий ризик-орієнтований підхід оцінює потенційні ризики з метою забезпечення фінансової стійкості через раннє попередження та ефективне управління ризиками. Зміни також стосуються детального розкриття інформації про умови договорів страхування та вартість продукту, що входить до угоди, що сприятиме підвищенню прозорості та захисту прав споживачів.

Необхідно продовжити роботу з гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами, що включає прийняття відповідних нормативно-правових актів, створення умов для їх ефективного виконання та забезпечення контролю за дотриманням вимог. Варто відзначити, що страхові компанії повинні впроваджувати системи внутрішнього контролю та аудиту, що дозволить підвищити прозорість їх діяльності та знизити ризики шахрайства. Важливим кроком є також публікація фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів. Також варто відзначити, що підвищення кваліфікації та навчання персоналу страхової компанії є важливим елементом адаптації до нових умов, у зв'язку з чим необхідно впроваджувати програми навчання з управління ризиками, фінансового аналізу та інших ключових аспектів страхового менеджменту [21].

Загалом, нові норми створюють основу для покращення платоспроможності страхових компаній відповідно до вимог Solvency II. Поступове

впровадження змін до капіталовкладень підтримуватиметься поетапно, надаючи страховим компаніям можливість адаптуватися до нових вимог у трирічний період. Однак, необхідність у зміцненні вимог може бути особливо актуальною в умовах складної політичної ситуації та воєнного стану, що відображає виклики, які стоять перед українською системою страхування та фінансовим сектором загалом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження визначено, що впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України, зокрема на прикладі нормативної бази Solvency II, є кроком у напрямку гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами та виконання умов Угоди про асоціацію з ЄС. Впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України є необхідним кроком для підвищення ефективності та прозорості діяльності страхових компаній, покращення захисту прав споживачів та забезпечен-

ня фінансової стійкості ринку. Проте, цей процес потребує значних зусиль та фінансових ресурсів, а також тісної співпраці між державою, страховими компаніями та споживачами страхових послуг, тому тільки комплексний підхід дозволить досягти бажаних результатів та інтегрувати український страховий ринок до європейської фінансової системи.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що результати дослідження можуть бути корисними для вдосконалення регулятивного середовища в українському страховому секторі. Аналіз впровадження європейських стандартів Solvency II дозволить зрозуміти, які аспекти регулювання є найбільш ефективними та наскільки вони відповідають умовам українського ринку. Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні детального аналізу впливу впровадження європейських стандартів Solvency II на фінансову стабільність та конкурентоспроможність українського страхового ринку.

Література

1. Solvency II. *European Insurance and Occupational Pensions Authority*. 2024. URL: https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/solvency-ii_en (дата звернення: 21.06.2024).
2. 2020 review of Solvency II. *European Insurance and Occupational Pensions Authority*. 2020. URL: https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/solvency-ii/2020-review-solvency-ii_en (дата звернення: 21.06.2024).
3. Лондар С.Л., Шіринян Л.В. Європейський досвід фінансового регулювання страхового ринку. *Наукові праці НДФІ*. 2011. № 1 (54). 99 с.
4. Потапова Н.А. Синергетичний розвиток складних економічних систем. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 725. С. 180–186. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/617eaa45-5ba8-4e59-8bc9-4c0d333fcd3/content> (дата звернення: 21.06.2024).
5. Director Briefings 1–2 April. *Lloyd's*. 2014. URL: http://www.lloyds.com/~media/files/the%20market/operating%20at%20lloyds/solvency%20ii/april_2014_director_briefings.pdf (дата звернення: 21.06.2024).
6. Directive 2009/138/EU of the European Parliament and of the council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast). 2009. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:335:0001:0155:en:PDF> (дата звернення: 21.06.2024).
7. Directive 2014/51/EU of the European Parliament and of the council of 16 April 2014 amending Directives 2003/71/EC and 2009/138/EC and Regulations (EC) № 1060/2009, (EU) № 1094/2010 and (EU) № 1095/2010 in respect of the powers of the European Supervisory Authority. 2014. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0051&from=EN> (дата звернення: 21.06.2024).
8. European insurance legislation. *European Commission: official site*. 2024. URL: http://ec.europa.eu/finance/insurance/legislation/index_en.htm (дата звернення: 21.06.2024).
9. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.11.2009 р. про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховання (Solvency II). *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг*. 2009. URL: <http://nfp.gov.ua/content/direktivi-es.html> (дата звернення: 21.06.2024).
10. Own risk and solvency assessment. *European Insurance and Occupational Pensions Authority*. 2017. URL: https://www.eiopa.europa.eu/rulebook/solvency-ii/article-2226_en (дата звернення: 21.06.2024).
11. Financial Sector Assessment Program — Republic of Poland. *International Monetary Fund*. 2019. URL: <https://www.imf.org/en/Search?q=Financial%20Sector%20Assessment%20Program%20Technical%20Note%E2%80%9494Insurance%20Regulation%20And%20Supervision&sort=relevancy&numberOfResults=50> (дата звернення: 21.06.2024).
12. Lamfalussy. 2024. URL: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vhd2ia5yfduu> (дата звернення: 21.06.2024).
13. Гаманкова О.О., Хлівний В.К. Страховий ринок України в глобальному страховому просторі. *Фінанси України*. 2012. № 5. С. 58–67.
14. Solvency II. A closer look at the evolving process transforming the global insurance industry. *KPMG*. 2011. URL: <http://www.kpmg.com/us/en/issuesandinsights/articlespublications/pages/solvency-iicloser-look.aspx> (дата звернення: 21.06.2024).

15. Виговська В. В. Специфіка підходів до управління безпекою страхового ринку у країнах Європейського Союзу. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 11. С. 256–263.
16. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20> (дата звернення: 21.06.2024).
17. Звіт за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (ACQUIS ЄС). *EU-UA*. 2024. 308 с. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-UA.pdf> (дата звернення: 21.06.2024).
18. Розпочинається імплементація директиви ЄС Solvency II щодо платоспроможності страховиків. *НБУ*. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpochinayetsya-implementatsiya-direktivi-yes-solvency-ii-schodo-platospromojnosti-strahovikiv> (дата звернення: 21.06.2024).
19. Новий закон про страхування підвищить прозорість, капіталізацію та стійкість страхового ринку. *НБУ*. 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-pro-strahuvannya-pidvischit-prozorist-kapitalizatsiyu-ta-stiykist-strahovogo-rinku> (дата звернення: 21.06.2024).
20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. *Верховна Рада України*. 2014. URL: https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 21.06.2024).
21. Балицька М., Тимошенко М. Польський досвід впровадження Solvency II: особливості та інсайти для України. *Сталий розвиток економіки*, 2023. (2(47)). С. 16–21. doi: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-2>.

References

1. European Insurance and Occupational Pensions Authority. (2024). Solvency II. URL: https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/solvency-ii_en.
2. European Insurance and Occupational Pensions Authority. (2020). 2020 review of Solvency II. URL: https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/solvency-ii/2020-review-solvency-ii_en.
3. Londar, S. L., Shirinyan, L. V. (2011). Yevropeyskyi dosvid finansovoho rehulivannia strakhovoho rynku [European experience of financial regulation of the insurance market]. *Scientific works of NDFI*, 1 (54) [in Ukrainian].
4. Potapova, N. A. (2012). Synerhetychnyi rozvytok skladnykh ekonomichnykh system [Synergetic development of complex economic systems]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika"*, 725, 180–186. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/617eaa45-5ba8-4e59-8bc9-4c0d333fddd3/content> [in Ukrainian].
5. Lloyd's. (2014). Director Briefings April 1–2. URL: http://www.lloyds.com/~media/files/the%20market/operating%20at%20lloyds/solvency%20ii/april_2014_director_briefings.pdf.
6. Directive 2009/138/EU of the European Parliament and of the council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast). 2009. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:335:0001:0155:en:PDF>.
7. Directive 2014/51/EU of the European Parliament and of the council of 16 April 2014 amending Directives 2003/71/EC and 2009/138/EC and Regulations (EC) No. 1060/2009, (EU) No. 1094/2010 and (EU) No. 1095/2010 in respect of the powers of the European Supervisory Authority. 2014. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0051&from=EN>.
8. Official website of the European Commission. (2024). European insurance legislation. URL: http://ec.europa.eu/finance/insurance/legislation/index_en.htm.
9. National Commission for State Regulation in the Field of Financial Services Markets. (2009). Directive 2009/138/EC of the European Parliament and the Council of 25.11.2009 on the initiation and conduct of activities in the field of insurance and reinsurance (Solvency II). URL: <http://nfp.gov.ua/content/direktivi-es.html> [in Ukrainian].
10. European Insurance and Occupational Pensions Authority. (2017). Own risk and solvency assessment. URL: https://www.eiopa.europa.eu/rulebook/solvency-ii/article-2226_en.
11. International Monetary Fund. (2019). Financial Sector Assessment Program — Republic of Poland. URL: <https://www.imf.org/en/Search#q=Financial%20Sector%20Assessment%20Program%20Technical%20Note%20E2%80%94Insurance%20Regulation%20And%20Supervision&sort=relevancy&numberOfResults=50>.
12. Lamfalussy. (2024). URL: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vhd2ia5yfdud>.
13. Hamankova, O. O., Khlivnyi, V. K. (2012). Strakhovyi rynek Ukrainy v hlobalnomu strakhovomu prostori [Insurance market of Ukraine in the global insurance space]. *Finances of Ukraine*, 5, 58–67 [in Ukrainian].
14. KPMG. (2011). Solvency II. A closer look at the evolving process transforming the global insurance industry. URL: <http://www.kpmg.com/us/en/issuesandinsights/articlespublications/pages/solvency-iicloser-look.aspx>.
15. Vygovska, V. V. (2016). Spetsyfika pidkhodiv do upravlinnia bezpekoiu strakhovoho rynku u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [The specificity of approaches to the management of insurance market security in the countries of the European Union]. *Black Sea Economic Studies*, 11, 256–263 [in Ukrainian].
16. Verkhovna Rada of Ukraine. On insurance: Law of Ukraine dated November 18, 2021 No. 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20> [in Ukrainian].

17. EU-UA. (2024). Report on the results of the initial assessment of the state of implementation of the acts of the European Union (ACQUIS EU). URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_UA.pdf [in Ukrainian].

18. NBU. (2023). The implementation of the EU Solvency II directive on the solvency of insurers begins. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpochinayetsya-implementatsiya-direktivi-yes-solvency-ii-schodo-platospromojnosti-strahovikiv> [in Ukrainian].

19. NBU. (2021). The new law on insurance will increase the transparency, capitalization and sustainability of the insurance market. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-pro-strahuvannya-pidvischit-prozorist-kapitalizatsiyu-ta-stiykist-strahovogo-rinku> [in Ukrainian].

20. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand, dated June 27, 2014. URL: https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].

21. Balytska, M., & Tymoshenko, M. (2023). Polskyi dosvid vprovadzhennia Solvency II: osoblyvosti ta insaity dlia Ukrainy [Polish experience of implementing Solvency II: features and insights for Ukraine]. *Sustainable Economic Development*, 2(47), 16–21. doi: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-2> [in Ukrainian].